

I. LEŚNICA - MIĘKINIA 15 km

Leśnica – PKP, komunikacja samochodowa, komunikacja miejska – tramwaj linii 10 i 20, autobusy linii: 117, 123, 137, 138, 403, 409, 917, 923.

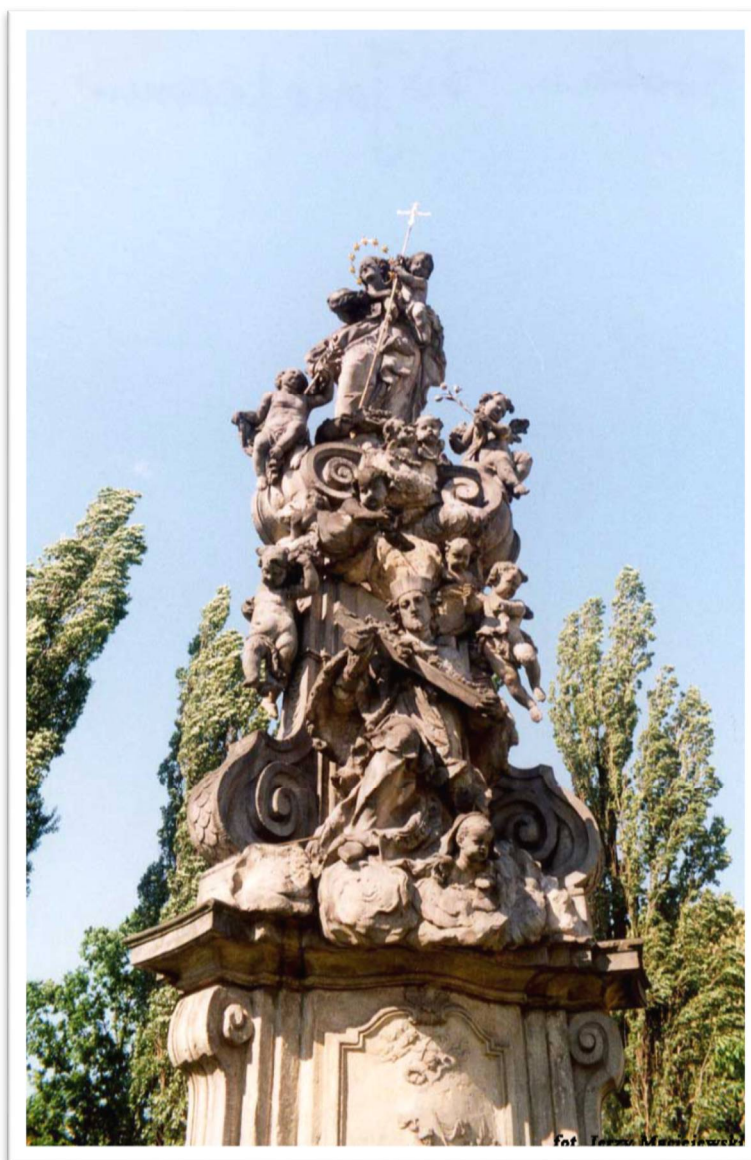

fol. Jerzy Maciejewski

Leśnica jest starą osadą targową położoną w odległości 15 km na zach. od centrum Wrocławia, nad rzeką Bystrzycą. Gdyby nie bliskie sąsiedztwo dominującego Wrocławia, rozwinęła by się w duże miasto. Osadnictwo na tym terenie sięga wczesnego średniowiecza. W 1288 r. osada jest wzmiankowana jako Lesnic, w 1330 r. -Lesna, później Lissa lub Deutch Lissa a po 1945 r., wróciła do pierwotnej nazwy. W k. XII w. istniał tu gród książęcy, w którym w 1201 r. zmarł Bolesław I Wysoki. Zgodnie z jego testamentem, miejscowość, w której zmarł miała zostać przekazana cystersom z Lubiąża. Jednak jego syn Henryk Brodaty miał inne plany wobec gródka i zamiast przekazać go zakonnikom, zaproponował im inną wieś. Prawa miejskie Leśnica otrzymuje od księcia Henryka III Białego w 1261 r., a w pięć lat później ustanowiono tu komorę celną, którą wykupiła wrocławska rada, likwidując w ten sposób skutecznie znaczenie Leśnicy. Od 1290 r. Leśnica jest własnością wrocławskich rodzin patrycjuszowskich. W 1733 r. Leśnicą włada opactwo św. Macieja, które po dwudziestu latach pod wpływem wielkich ciężarów podatkowych, nałożonych przez władców pruskich, musi zrzec się własności. W XVIII w., Leśnica traci swoje nigdy nie wykorzystane prawa miejskie. Temu zapomnianemu miasteczku pierwszą szansę rozwoju daje budowa szosy do Berlina a następnie w XIX w. kolei legnickiej. W 1928 r. zostaje przyłączona do Wrocławia. W okresie międzywojennym działały tu dwie szkoły podoficerskie Waffen SS: radiotechniczna i artylerii. W oparciu o kadre i kursantów tych szkół oraz żandarmów i policjantów – uciekinierów z rejonu Kielc i Radomia został sformowany doraźnie na potrzeby „Festung Breslau”, pułk

którego dowódcą został komendant szkoły obersturmfürer Herman Besslein. Zgodnie z nomenklaturą obowiązującą w twierdzy, pułk nazwano od nazwiska dowódcy „Besslein”. W czasie walk, pułk SS „Besslein” wycofał się za rzekę Bystrzycę i wysadził samobieżnym, zdalnie sterowanym czołgiem typu Goliat, most na rzece. Leśnicę zdobyły 16.02.1945 r. wydzielone oddziały 359 Dywizji Piechoty Armii Czerwonej. W l. 50 XX w. doprowadzono z Pilczyc do Leśnicy linię tramwajową.

Z pętli tramwajowej razem z zielonym szlakiem, który prowadzi do Lubięża przez Środę Śląską lub w przeciwną stronę do Kątów Wrocławskich, skręcamy na zach. i ul. Średzką, dochodzimy do pl. Świętojańskiego, gdzie na skwerze przed murem zamkowym znajduje się ...

Statua Madonny z 1734 r., o wysokości 9 m, są na niej umieszczone płaskorzeźby przedstawiające sceny męczeństwa św. Jana Nepomucena, są wiernie wzorowane na płaskorzeźbach pomnika sprzed kościoła Świętego Krzyża, nie wyklucza się, że ich twórcą był Jan Jerzy Urbański. Na szczycie statuy Maria w jednej ręce trzyma Dzieciątko a w drugiej lancę zakończoną krzyżem, którą przebija smoka.

Tu skręcamy w prawo na pn. i wchodzimy przez bramę w pseudo obronny murze na teren zamku leśnickiego.

Miejsu zamku w k. XII w., istniał gród obronny, w którym 7. 12.1201 r. zmarł książę Bolesław Wysoki wnuk Bolesława Krzywoustego. Była to jedna z siedzib Henryka I Brodatego i kasztelana. Po 1290 r. własność mieszczan wrocławskich. W 1420 r. został wzniesiony tu zamek ceglany złożony z dwóch budynków mieszkalnych z dziedzińcem pośrodku i wieżą od frontu. Była to warownia otoczona fosą z przerzuconym nad nią mostem zwodzonym. W l. 1520-1550 została przebudowana na renesansowy pałac, który w 1621 r. otoczony został niskim murem z bastcjami. Kolejna przebudowa w stylu barokowym nastąpiła w l. 1735 - 1740 wg projektu Krzysztofa Hacknera. W 1945 r. zamek spłonął. Został odbudowany w l. 1966-68. W trakcie odbudowy natrafiono na gotyckie mury i stropy średniowiecznego zamku. W leśnickim zamku często przebywał też Henryk Brodaty, tu również często bywali książęta Henryk Pobożny i Bolesław Rogatka. W 1324 r. ostatni Piast wrocławski Henryk VI podejmował swojego spadkobiercę Jana, króla Czech. W 1621 r. odwiedził zamek król Maciej II. W zamku przebywał kilkakrotnie również Fryderyk II. Jak każdy szanujący się stary zamek, ma i zamek leśnicki swojego ducha, jest nim, cieszący się niegdyś złą sławą w okolicy starosta von Forno. Legenda głosi, że jego duch błąka się po zamku.

fot. Jerzy Maciejewski

Po zwycięskiej bitwie pod Lutynią, król pruski Fryderyk II zaskoczył w leśnickim zamku, austriackich oficerów, którzy niecierpliwie oczekiwali na wieści z bitwy pod Lutynią. Zdumionym swoim widokiem oświadczył: "Chyba się mnie nie spodziewaliście panowie?".

fot. Jerzy Maciejewski

Tę scenę możemy zobaczyć w formie sgraffita na wschodniej ścianie poczty leśnickiej przy ul. Skoczylasa. Szlak omija zamek od strony zach. i wchodzi na teren parku. Za zamkiem szlaki zielony i żółty rozchodzą się. Szlak zielony skręca w prawo na wsch. a żółty w lewo na zach..

fot. Jerzy Maciejewski

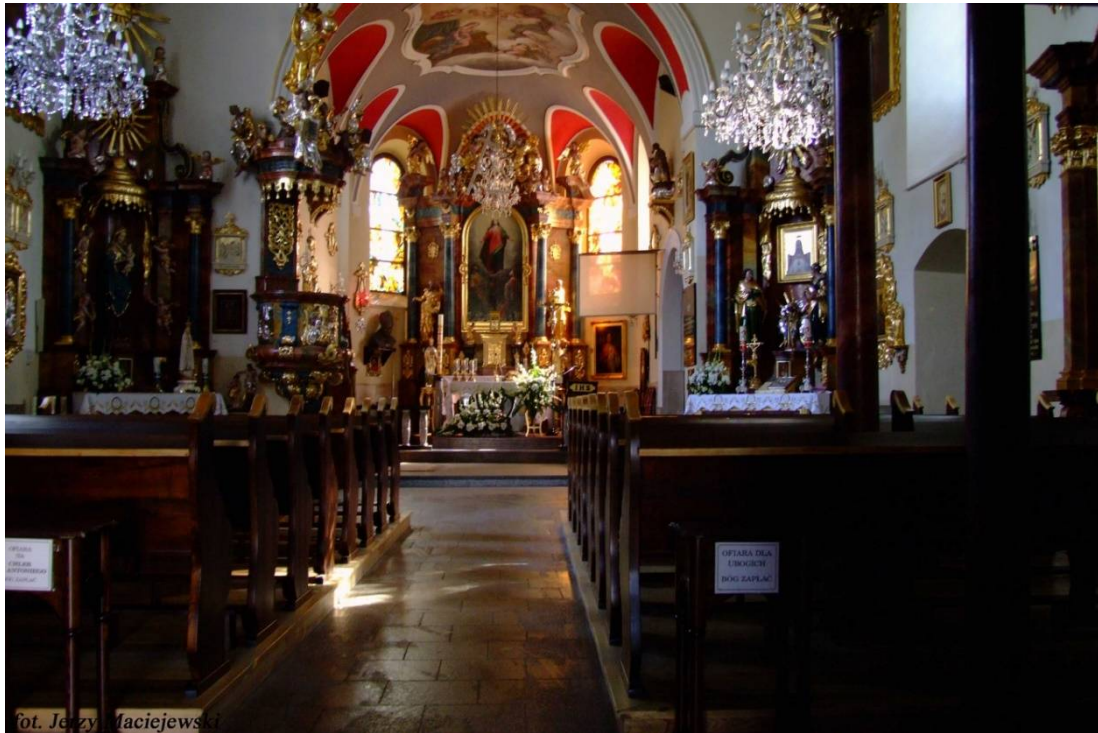
Park położony jest na wysokim brzegu Bystrzycy, założony został pod k. XVIII w. Fryderyk Skarbek w czasie swojej podróży po Śląsku pisze w 1824 r. w swoim liście:” W Lissa (Leśnicy) jest wielki pałac i duży ogród angielski”. Znajduje się w nim wiele ciekawych drzew pomnikowych. W parku znajduje się też kilka ładnych platanów i tulipanowiec.

fot. Jerzy Maciejewski

Z parku wychodzimy na ulicę Marszowicką, w którą skręcamy początkowo w lewo na pd., a następnie w prawo na zach. w ul. Wolską, przechodzimy obok **kościół**a p.w. św. Jadwigi wzn. w 2 poł. XV w., wzm. w 1248 r., jest on orientowany, jednonawowy, z prezbiterium zakończonym poligonalnie, posiada od pd. kwadratową gotyzującą wieżę z XVIII w.

Nad nawą strop z malowanymi plafonami, dzieło F. A. Schafflera z 1739 r. Wyposażenie wnętrza barokowe. Budowla jest usytuowana na wzgórzu, najwyższym punkcie Leśnicy, co przypomina dawne położenie obronne. Według informacji (?) mieszkańców Leśnicy, kościół ma podziemne połączenie z zamkiem. Przed kościołem Grota Maryjna i renesansowe płyty nagrobne

Z ul. Wolskiej skręcamy w lewo na pd. w ul. Dolnobrzeską, przecinamy ul. Średzką, dalej idziemy ul. Trzmielowicką,

fot. Jerzy Maciejewski

Na rogu ulic Rubczaka i Trzemiłowickiej stoi pomnik poświęcony mieszkańcom Leśnicy poległym w okresie I wojny światowej

fot. Jerzy Maciejewski

przechodzimy przez przejazd kolejowy.

Przed **cmentarzem** komunalnym przy ul. Trzmielowickiej stoi obelisk powstały w 1945 r., w miejscu prowizorycznego cmentarza żołnierzy radzieckich poległych w walkach o Wrocław. Ma on kształt ściętego graniastoslupa o wysokości 4 m, zwieńczonego kulą

Idąc dalej ul. Trzmielowicką, mijamy po drodze koszary wojskowe. W nich do 1945 r. znajdowały się dwie szkoły podoficerskie Waffen SS. W czasie II wojny na ich terenie istniał obóz pracy Ostarbeiterinnenlager-Breslau- Neukirch. W 1944 r. przebywały w nim więźniarki przywiezione z okupowanych terenów ZSRR.

Za ostatnimi budynkami ul. Trzmielowicka przechodzi w polną drogę wysadzaną dębami i prowadzi prosto na zachód, dochodzimy nią do lasu. Przez las idziemy leśnym duktem, przed szosą asfaltową prowadzącą do Lutyni, skręcamy w prawo na pd., na leśny dukt (uwaga na znaki), który zatacza w lesie łuk zmieniając kierunek z pd. na zach. i wychodzi z lasu na polną drogę wiodącą do Lutyni. Wchodzimy w ul. Kościuszki.

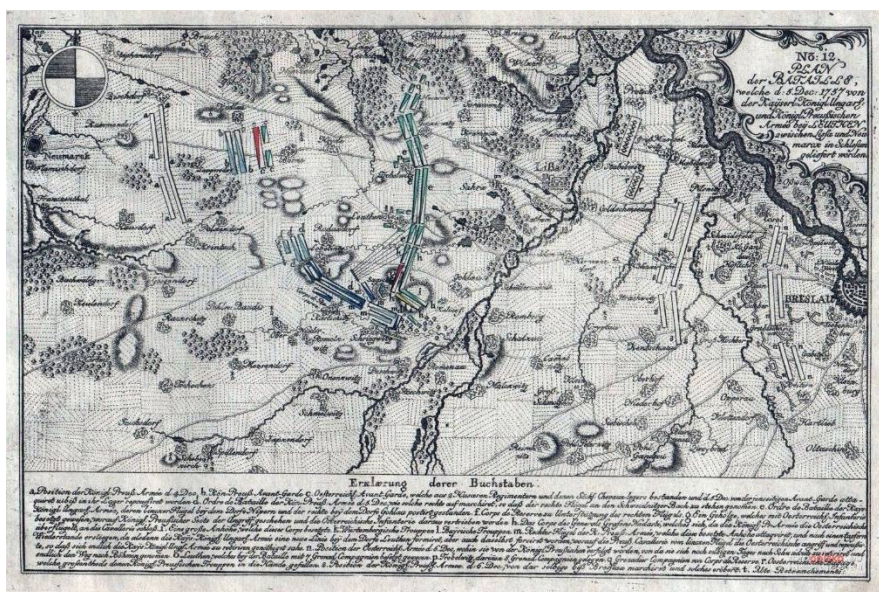
Lutynia - duża wieś na zachód od Wrocławia, pierwotnie owalnica, poczta, ośrodek zdrowia, bar, apteka, biblioteka, szkoła podstawowa, gimnazjum, piekarnia, sklepy różnych branż, komunikacja samochodowa, biblioteka, świetlica. Wieś wzmiankowana w 1330 r. jako Luthin. Niemiecka nazwa wsi do 1945 r. brzmiała Leuthen. Archeolodzy stwierdzili tu ślady osadnictwa z okresu halszackiego. Najstarsza wzmianka o wsi pochodzi z 1324 r. Jest to dokument z kancelarii księcia Henryka Śląskiego. Latem 1946 r. przybywają, do Lutyni pierwsi polscy osadnicy.

Na polach pomiędzy Lutynią a Radakowicami w 1757 r. toczyła się jedna z ważniejszych bitew wojny 7-letniej, prowadzonej przez Prusy i Austrię w latach 1757-1763.

5 grudnia 1757 r. wojska pruskie pod dowództwem Fryderyka II stoczyły krwawą bitwę z wojskami austriackimi którymi dowodził Karol Lotaryński i feldmarszałek Daun. Mimo poważnej przewagi liczebnej Austriaków, którzy mieli 65.000 żołnierzy i 210 dział, przeciw 39.000 żołnierzy i 172 działom Prusaków, wskutek błędów w dowodzeniu ponieśli oni klęskę. W morderczych walkach piechoty Prusacy wywalczyli przewagę, a atak kawalerii austriackiej powstrzymała gwałtowna szarża szwadronów pruskich, która definitywnie zdecydowała o porażce wojsk austriackich. Bitwa pod Lutynią miała przełomowe znaczenie; załamała ona w Austriakach wiarę w możliwość zwycięstwa i oddawała Dolny Śląsk pod panowanie Prus. To tutaj podczas bitwy, kiedy zachwiał się atak kawalerii pruskiej pod naporem morderczego ognia piechoty austriackiej, Fryderyk II zawołał do swojej jazdy: „Kanalie, czy chcielibyście żyć wiecznie!” Bitwa, która rozegrała się w 1757 r., przeszła do historii jako bitwa pod Lutynią. Towarzystwo pamięci o bitwie lutyńskiej, działało już w XIX w., lecz dopiero w 1913 r. postanowiono zebrać w jednym miejscu gromadzone dotąd pamiątki i wybudować siedzibę muzeum.

Kamień węgielny pod budynek położono w 1919 r., a gotowy budynek wzorowany na rogatece berlińskiej zaprojektowanej przez Schinkla, otwarto 21 września 1921 r. Muzeum postawiono w miejscu, gdzie już wcześniej upamiętniono poległych w wojnie niemiecko-francuskiej z 1870/71 r. Wnętrza muzeum bitwy lutyńskiej zostały urządzone tak, by ekspozycja była czytelna i pełniła funkcje dydaktyczne. W największej sali umieszczono makietę bitwy, wykonaną przez wrocławską firmę Kunze i Brinke. W mniejszych salach umieszczono kopie dokumentów, oręż i umundurowania z epoki, prezentowane na woskowych figurach żołnierzy. Urządzono także bibliotekę i czytelnię. Z okazji otwarcia muzeum Towarzystwo wydało 12 kart pocztowych z motywami bitwy. Przed 1945 r. diorama została wywieziona do Niemiec, obecnie znajduje się w Bawarskim Muzeum Armii na zamku w Ingolstadt. Po wojnie budynek został zamieniony na magazyn zboża. Obecnie został odremontowany a w nim umieszczono skromną kolekcję pamiątek po bitwie. Bitwę lutyńską upamiętniono jeszcze dwoma obeliskami ustawionymi na lutyńskich polach.

Pierwszy z nich widoczny jest doskonale w kierunku zach. z polnej drogi, którą wiedzie żółty szlak prowadzący

w kierunku wsi Błonie, stoi na wzniesieniu między Lutynią a Błoniami, częściowo uszkodzony. Dojść do niego można od wsi Błonie polną drogą odchodzącą od głównej drogi Wrocław - Środa Śląska w kierunku pd. Obelisk wzniesiono z granitu, po stronie wsch. znajduje się częściowo uszkodzony napis: „ANDEN... KOENIG..FR..DES GRO... SIEG AM 5 DECEMBER 1757. Po zachodniej jego stronie znajduje się kolejny napis: DURCH BETRAEGE AUS DEM VI ARMEE CORPS”.

Istnieje jeszcze jeden obelisk upamiętniający tę bitwę, a właściwie jego ruiny, znajduje się on poblizu niedużego stawu znajdującego się na wsch. od wsi.. W 1946 r. został on wysadzony wiązką granatów przez mieszkańców wsi.

fol. Jerzy Maciejewski

W centrum Lutyni stoją dwa kościoły. Pierwszy z nich jest położony w centrum wsi obok poblizu szkoły podstawowej, jest to obecnie świątynia parafialna p. w. św. Józefa Oblubieńca, wzn. w 1335 r. w stylu gotyckim, przeb. w XVI w., odbudowana po zniszczeniach w 1757 r. restaurowana w l. 1867-69 i 1964-65. Jest to budowla murowana, orientowana, jednonawowa, z węższym prostokątnym prezbiterium i kwadratową oskarpowaną wieżą od zach. Okna i drzwi świątyni ostrołukowe. Od wsch. ozdobny szczyt uskokowy. Niżej we wnęce kamienna rzeźba św. Jana Nepomucena z XVIII w.

fol. Jerzy Maciejewski

Nad wejściem w wieży wbudowano krzyż kamienny z wrytym kielichem (być może jest to krzyż pokutny). W ściany kościoła wmurowane są kule armatnie pochodzące z wojny siedmioletniej. W wyposażeniu wnętrza pochodzi głównie XVII w., zwracają uwagę dwie renesansowe płyty nagrobne Jerzego i Anny von Seidlitz z XVI w.

fol. Jerzy Maciejewski

Cmentarz wokół kościoła otacza czworobok murów obronnych, o wymiarach 35 x 52 m, wzmocnionych na narożach cylindrycznymi bastcjami. Mury te mają 2,8 m wysokości i 0,85 m grubości, były z zewnątrz dekorowane sgraffitami o kształcie prostokątnych boni, ich fragment zachował się przy dawnej bramie we wsch. części założenia, zwieńczonej ozdobnym szczytem.

Basteje mają plan koła o średnicy 4 m, były wyższe od kurtyn, posiadały zwieńczenia atykowe, mają po 5 strzelnic. Strzelnice w murach i bastejach są umieszczone na wys. 2 m, rozmieszczone symetrycznie co mniej więcej 3 m. Obwarowania zostały wzniesione przez Krzysztofa von Hochberga w 1608 r. , na podobieństwo fortyfikacji zamku leśnickiego.

Obecnie na teren cmentarza prowadzą trzy wejścia, z których brama wschodnia zachowała swój dawny kształt. W czasie bitwy lutyńskiej pocisk artyleryjski uszkodził południową kurtynę cmentarnego muru obronnego, wybijając szeroką dziurę. Jak głosi legenda przez tę wyrwę przeskoczył na koniu Fryderyk II, zdobywając mieszcący się tu sztab wojsk austriackich. Przy pd. murze cmentarnym kościoła stoi żeliwny krzyż z 1752 r., który upamiętnia bitwę lutyńską.

Drugi kościół pochodzący z 1857 r., - niegdyś ewangelicki, obecnie kościół pomocniczy p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej, neoromański, wznosi się w zach. części wsi. Posiada kwadratową wieżę.

Przy ulicy Kościuszki, na rozwidleniu dróg, obok domu nr 1 stoi krzyż pokutny wykonany z granitu, łaciński z ostrym szczytem, o wymiarach 136 x 88 x 11 cm .

Na zach. krańcu wsi za zabudowaniami stoi wiatrak koźlak z k. XIX w., drewniany, obecnie bezskrzydły, użytkowany jako mieszkanie.

Przechodzimy przez wieś ul. Kościuszki , przed szkołą skręcamy na pn. w prawo, po przejściu ok. 200 m skręcamy w lewo na zach. w polną drogę, przechodzimy w pobliżu cmentarza.

*Droga wije się pośród niewielkich wzniesień, po zachodniej stronie widoczny jest obelisk upamiętniający bitwę pod Lutynią. Dochodzimy do szosy Wrocław - Środa Śląska. Po zachodniej stronie szlaku wieś **Błonie**,*

Błonie - wieś ulicówka przy drodze Wrocław - Zielona Góra, komunikacja samochodowa, sklep, bar.

Wieś wymieniana w 1313 r. jest jako Heida W 1360 r. w dokumentach księżęcej kancelarii Błonie wzmiankowane są

jako wieś dworska, której mieszkańcy pełnili służbę na zamku w Leśnicy. W l. 1670 – 1787, wieś staje się domeną wrocławskich jezuitów. Sekularyzacja zakonów w 1807 r. sprawia, że wieś Błonie przechodzi pod zarząd państwa pruskiego, odprowadzając podatki do cesarskiej kamery we Berlinie. Po włączeniu Śląska w 1742 r. do Prus, Błonie stają się domeną królewską, finansowo podległą Środzie Śląskiej.

Na niewielkim wzgórzu po pd. stronie szosy w zach. części wsi stał zabytkowy drewniany wiatrak z 1764 r. Do 1955 r. był obiektem użytkowanym, a od tego czasu uległ powolnej dewastacji . Kręcono w nim jeden z odcinków serialu telewizyjnego „Stawki większej niż życie”. Został spalony 5 maja 2000 r. W pobliżu na poboczu gruntowej drogi stoi , w cieniu rozłożystego dębu przydrożna kapliczka kamienna z 1832 r..

Zabudowa osady pochodzi z pocz. XX w. Na pn.- zach. od granic wsi zabudowania fermy trzody chlewnej z l. 70 XX w., z charakterystyczną wieżą ciśniem.

Warto zboczyć ze szlaku o 1,5 km na zach. aby zwiedzić **Źródła** niewielką wieś na zachód od Wrocławia, w której znajduje się romański kościół z XIII w., jego mury obronne nawiązują do założenia obronnego kościoła w Lutyni.

fol. Jerzy Maciejewski

Kamienny mur obronny otaczający cmentarz przykościelny na narożach ma okrągłe basteje a od strony płu. renesansową bramą wjazdową zwieńczoną wolutowym naczółkiem.

fol. Jerzy Maciejewski

W północnej ścianie romańskiego kościoła galeria renesansowych płyt nagrobnych. Przed kościołem drewniana dzwonnica.

Z polnej drogi skręcamy w prawo na szosę i idziemy nią około 400 m na wsch. w kierunku widocznego przed nami lasu. Przed lasem skręcamy na pn. na polną drogę wiodącą jego skrajem. (Uwaga na znaki !). Szlak wiedzie nas brzegiem lasu. Przed Miękinią w pobliżu niewielkiego lasu brzoźowego, na rozwidleniu polnych dróg skręcamy w lewo na zach. i dochodzimy do szosy Miękinia - Błonie, tu skręcamy w prawo na pn. i docieramy do zabudowań Miękini. Za przejazdem kolejowym skręcamy w prawo na wsch. w kierunku stacji kolejowej.

Reprodukcja mapy za zgodą Wydawnictwa PLAN

Tekst: Jerzy Maciejewski i Mieczysław Zandberg

Zdjęcia: Jerzy Maciejewski i Krzysztof Maciejewski

Prawa autorskie zastrzeżone

Do pobrania

[Trasa nr 1](#)
